

De Gouden Rand Krant FAUNA

Mei 2018

De Gouden Rand Krant is een initiatief van Stichting Springlevend, geschreven voor mensen met de diagnose dementie. Met de krant worden die berichten uit de actualiteit belicht waar menselijkheid uit spreekt. Menselijkheid is een kracht die de onderlinge verbinding tussen mensen en hun omgeving voelbaar kan maken.

Stichting Springlevend is in 2001 opgericht om zich onder meer in te zetten voor de verbinding tussen de verschillende generaties middels een keur aan projecten.

Voor meer informatie en achtergronden:
www.stichtingspringlevend.company

Colofon

Redactie en Overige medewerkers:

Paul Broekman, Ron Hubner,
Sasja Cornelissen, Otto Bignell,

Vormgeving:

Sasja Cornelissen

Contact:

www.stichtingspringlevend.company
(071) 541 89 63

Wonden Likken

Een gewonde mier kan op hulp van soortgenoten rekenen, zo ontdekten onderzoekers van de Würzburg Universiteit in Duitsland. De *Megaponera analis* is een mierensoort die graag termieten eet. Met honderden tegelijk vallen ze een termietenheuvel aan. Niet elke mier komt ongedeerd uit de strijd. Na de jacht dragen de mieren hun gewonde soortgenoten terug naar het nest. Daar beginnen de mieren direct de wonden van de slachtoffers te likken: ze halen viezigheid weg en brengen mogelijk via hun speeksel stoffen aan die infecties tegengaan. Het geluk blijkt te werken: als gewonde mieren niet verzorgd worden sterft 80%. Maar als hun soortgenoten zich om hen bekommeren, legt slechts 10% het loodje. [Quest, mei 2018]

MOEDERMANNEN - Vossestreken

Pa op jacht en ma zorgt voor de kleintjes. Zo werkt de natuur toch? Nee hoor. De volgende dieren tonen dat vaders ook heel zorgzaam kunnen zijn.

Mevrouw vos heeft haar zwangerschapsverlof goed geregeld. Zodra ze gepaard heeft, hoeft ze twee maanden lang haar hol nauwelijks uit te komen. Ze heeft een zorgzame echtgenoot die haar al die tijd van voedsel voorziet. Ook als de welpen geboren zijn, blijft vader vos vrouw en kinderen bijstaan. Zodra de kleintjes enkele weken oud zijn, verdelen beide ouders de taken onderling. Vanaf dan zorgt het vrouwtje vooral voor de opvoeding, het mannetje regelt de bescherming van de welpen. Zodra de jonkies zo'n 3 maanden oud zijn, moeten ze zichzelf van voedsel voorzien, maar ze blijven ook dan hulp krijgen van pa en ma, tot ze na een half jaar helemaal zelfstandig zijn. Veel hondachtigen, zoals de vos, zijn sociale beesten. Ook al jagen de vossen in hun eentje, de dieren zijn monogaam en blijven elkaar gedurende het jaar opzoeken. Door samen te werken leveren de dieren meer gezonde jonkies af. Aangezien vossen alleen vruchtbaar zijn in het najaar, hebben ze de rest van het jaar ook alle tijd om aan de opvoeding te besteden. [Quest Mei 2018]

Vogelen voor Geestelijke Gezondheid

Volgens een onderzoek aan de universiteit van Exeter (UK) lijden mensen die in een buurt met veel vogels, struiken en bomen wonen minder aan depressie, angststoornissen en stress. Aan het onderzoek deden honderden mensen van verschillende leeftijden en verschillende inkomens en etnische afkomst mee en de onderzoekers ontdekten dat het de mentale gezondheid ten goede kwam als mensen vogels, struiken en bomen om hun huis konden zien. Ook zagen ze dat mensen die minder tijd buitenshuis doorbrachten dan zij normaal deden, meer geneigd waren te rapporteren dat ze angstig of depressief waren. In het onderzoek werden meer alledaagse vogels waargenomen, zoals merels, roodborstjes, pimpelmees en kraaien. Men vond echter geen relatie tussen de verschillende vogelsoorten en het geestelijk welzijn. Eerder ging het om het aantal vogels dat werd gespot in de buurt, tuin of vanuit het raam. Ook de bekwaamheid van mensen om de verschillende soorten te kunnen identificeren is over het algemeen niet zo groot, hetgeen suggereert dat het de interactie met de vogels is dat het welzijn veroorzaakt, niet de specifieke vogelsoort.

[Good News Network- 11/1/2018]

Met een Knipvoog

Het ooglid dat soms over het oog van een vogel schuift, heet het knipvlies. Je vindt het niet aan de onderkant, maar in de ooghoek naast zijn snavel. Het beweegt van binnen naar buiten over het oog. Daarnaast hebben de dieren ook 'gewone' oogleden. Die sluiten ze als ze slapen of ter bescherming bijvoorbeeld als ze in prikstruiken naar wat bessen zoeken. Maar wat doet het knipvlies? In de vogelooghoek zit de klier van Harder. Die scheidt een slijmerig goedje af. Door te knippen met het knipvlies wordt het vocht verdeeld over het oog. Daardoor blijft het oog schoon en droogt het niet uit. Geen overbodige luxe wanneer je regelmatig hoog door de lucht vliegt. Zicht is voor vogels het belangrijkste zintuig. Veel vogels, zoals de huismus en pimpelmees, kunnen ultraviolet licht zien. [Bron onbekend]

◆ Ansichtkaarten van Olifantenpoep

Je kunt prima papier maken uit olifantenpoep. Wetenschappers uit Wenen slaagden erin van olifantenmest papier te maken, dat net zo goed is als papier gemaakt van hout. Het is een nuttige toepassing, volgens Alexander Bismarck, een van de onderzoekers. Overal ter wereld produceren planteneters poep. In de poep zit cellulose, de grondstof van papier. Die cellulose is al gedeeltelijk bewerkt in de magen van de dieren, waardoor er minder chemicaliën nodig zijn om er papier van te kunnen maken. Deze methode is simpel en goed toepasbaar op grote schaal; bovendien kan het een oplossing zijn voor de mestoverschotten die bestaan bij de enorme veehouderijen in Amerika en Europa, of voor de olifantenpoep uit natuurreservaten. De gemiddelde olifant poept per keer zo'n 35 kilo. In Thailand worden er uiteindelijk o.a. Ansichtkaarten van gemaakt. Andere toepassingen zijn fotoboeken, notitieboekjes, karton of posters. De poriën van dit papier zijn wel heel fijn, waardoor het minder geschikt is om er een krant op te drukken. Een kritische noot komt van een hoogleraar aan de universiteit van Amsterdam, die stelt dat de cellulose in de poep harder nodig is om de vruchtbaarheid van de landbouwgrond in delen van Europa op peil te houden, dan het te gebruiken voor papier. [VK, 3 4 18]

◆ Urbi et Orbi

De Nederlandse bloemenbranche verzorgt sinds 1985 de bloemenpracht op het Sint-Pietersplein, als de paus ter gelegenheid van Pasen de gelovigen toespreekt. Het gaat om 30 ton aan bloemen en planten. Vorig jaar kreeg de organisatie voor het eerst te maken met de vliegende vandalen t.w. vraatzuchtige meeuwen. Op het laatste moment moest toen nog de schade hersteld worden die de vogels hadden aangericht. Dit jaar worden rondom het plein kastjes met laserapparaten geïnstalleerd, en getraind personeel zal de stralen net boven straatniveau verspreiden, om de vogels af te schrikken. Want netten of vogelverschrikkers werken niet op zo'n groot plein. De verdediging hoeft alleen s'ochtends vroeg te worden ingezet. Als het plein volstroomt met mensen durven de meeuwen zich niet meer op de bloemen te storten. [VK eind Maart 2018]

◆ Gouden Snip

De zeventiende Big Day van de NVWC heeft een unieke einduitslag opgeleverd. Voor het eerst in de geschiedenis van deze 22-uurs vogelkijkmarathon zijn twee teams op de eerste plaats geëindigd. Titelverdedigers Daniël Beuker (Culemborg) en Job de Boer (Utrecht) moesten deze keer de hoofdprijs delen met twee oud-winnaars: Gerrit Jan Klop (Culemborg) en Louis van Oort (Geldermalsen). Beide teams hadden een eindtotaal van 106 waargenomen vogelsoorten in het werkgebied van de NVWC. De hoofdprijs – de gouden snip – krijgt daarom het komende jaar ieder kwartaal een ander onderdak. De Big Day is een wedstrijd waarbij teams van twee personen in een gebied van ongeveer 80 km2 (globaal tussen Beesd, Culemborg en Buren)

◆ Baby Olifantje Moyo Overwint Watervrees

Moyo is het eerste baby olifantje dat werd gered aan de kust van het Karibameer (tussen Zambia en Zimbabwe). Er waren geen andere olifanten meer in de buurt. Na 4 dagen alleen te hebben rondgezworven werd ze achternagezeten door een groep hyena's. De Wild Life Sanctuary (toevluchtsoord voor wilde dieren) in Zimbabwe besloot toen in te grijpen. Zij hebben Moyo voor adoptie per vliegtuig opgehaald en naar Harare, de hoofdstad van Zimbabwe, gebracht. Bij aankomst woog hij nog maar 56 kilogram. Roxy Danckwerts is sindsdien zijn adoptiemoeder. Zij is de oprichtster van het Wildlife Sanctuary waar ze al bijna 20 jaar zieke en verweesde dieren opvangt. Momenteel werkt ze aan het eerste baby olifanten weeshuis van Zimbabwe en Moyo is de allereerste bewoner. De toewijding van Roxy is bewonderens-waardig en zij zegt niet eerder te zullen rusten totdat alle dieren die door haar verzorgd worden weer terug het wild in kunnen waar ze thuishoren. Na vijftien maanden van therapie wist Moyo zijn angst voor water - opgelopen door een traumatische ervaring – te overwinnen met een verfrissende plons in de rivier, onder liefdevolle begeleiding van zijn adoptiemoeder Roxy. [INTERNET 2016-2018 BBC Earth]

GOUDEN RAND KRANT - FAUNA - MEI 2018

in 22 uur tijd zoveel mogelijk vogelsoorten moeten proberen te vinden. Daarbij mogen zij alleen gebruik maken van een fiets als vervoersmiddel. Deze keer vond de Big Day plaats van vrijdag 11 mei 19.00 uur tot zaterdag 12 mei 17.00 uur.

[Culemborgse
Courant.nl,
12 mei 2018]

◆ Koeienrusthuis

Koe Hermien vluchtte voor het slachthuis. Ze werd gevangen en gaat straks naar het koeienrusthuis. Dat we in Nederland een koeienrusthuis hebben is het gevolg van een reeks toevalligheden. Bert Hollander was een boerenzoon, die de stal in handen kreeg nadat zijn ouders waren gescheiden. Bert had al op jonge leeftijd besloten, dat hij het boerenbedrijf helemaal niet wilde overnemen. Hij wilde er een muziekstudio in bouwen. Maar er waren twee koeien achtergebleven, Riekie en Linda. En Riekie bleek zwanger van een tweeling. En zo had Bert ineens vier koeien. Niet lang daarna ontsnapte Claartje uit een slachthuis. Achtervolgd door politie, brandweer en dierenarts sprong ze dwars door een etalageruit en werd verdoofd afgevoerd om te worden geslacht. Twee broers lazen het in de krant en wilde haar redden. Zo kwam Claartje in de zomer van 1996 bij Bert en had hij vijf koeien. Er was voor hem geen weg meer terug. Hij richtte een stichting op (De Leemweg) en begon met steun van donateurs een koeienrusthuis. [VK, 13-2-18]

◆ Van Dino tot Vogel

De Archaeopteryx is een van de beroemdste dinosauriërs: het fossiel (gevonden in 1860) dat aantoonde dat vogels eigenlijk dino's zijn. Het dier is niet groter dan een raaf, zal korte stukjes hebben gefladderd tussen de tropische eilandjes waaruit zijn leefgebied in het huidige Duitsland destijds bestond. Hij heeft de dunne botwand van een vliegende vogel, vertelt de paleontoloog D. Voeten. Hij maakte waarschijnlijk een soort roeibeweging, alsof hij iets voor zich wilde pakken.

De fysica rond de stevigheid van holle vogelbotten is niet heel anders dan die van holle buizen in een fietsframe, zegt Anne Schulp (Naturalis). In de evolutie van vogeltjes werd net zo geselecteerd op de combinatie van stevigheid en gewichtsbeparing als nu in de Tour de France. Alle nu levende vogelsoorten stammen af van een gemeenschappelijke voorouder die zo'n 75 miljoen jaar geleden leefde. [VK, 14/3/18]

◆ Duurzame Oude Koeien

Een coalitie van organisaties en boeren uit de Leidse regio springt in de bres voor zeldzame oud-Hollandse koeienrassen. Het gaat om de zorgelijk kleine populaties van onder meer Blaarkoppen en Lakenvelders. Daarnaast behoren het Fries-Hollandse rundvee, Fries Roodbont, de Witrik, de MRIJ (Maas-Rijn-IJsselvee) en de Brandrode Runderen tot de zeldzame, oud-Hollandse koeienrassen.

De veelal in Groningen gefokte Blaarkoppen stonden sinds de Gouden Eeuw massaal in de polders rond Leiden. Met de productie van rauwmelkse boter, karnemelk en de wereldberoemde Leidse kaas ontstond in de regio de eerste geïndustrialiseerde veeteelt ter wereld. De mest van de Blaarkoppen zorgde voor het ontstaan van de Bollenstreek. De markante Lakenvelders liepen als parkkoeien bij de landhuizen. De Blaarkop is vastgelegd op vele schilderijen van onze 17^e-eeuwse meesters. Nu zijn er nog slechts enkele duizenden van deze dieren in Nederland. Deze koeien groeien traag op een schraal dieet van gras. De kwaliteit van vlees en melksamenstelling is zeer hoog. Omdat extra voer niet nodig is, produceren ze relatief weinig fosfaathoudende mest. De Blaarkop staat niet alleen symbool voor ons roemruchte verleden maar is vanwege alle goede eigenschappen ook de koe van de toekomst. [Leids Nieuwsblad, 5/1/18]

◆ MOEDERMANNEN - Reuzenwaterwants

De reuzenwaterwants is een indrukwekkend groot insect. Na het paren plakt het vrouwtje haar eieren op het mannetje zijn rug; daar zitten ze veilig. Wel kan vader niet meer vliegen, hij loopt 1 tot 3 weken met de eieren rond voordat de kinderen geboren worden. Vader zit meestal onder water, maar klimt zo nu en dan naar boven, zodat de kleintjes makkelijker kunnen ademen. Al die moeite doet het reuzenwaterwantsmannetje natuurlijk alleen voor zijn eigen nageslacht. *Quest Mei '18*

◆ Tegel er uit, Plant er in

De uitgaven van consumenten aan struiken en bomen groeien twee keer zo hard als die aan stenen en hout. Dat is goed voor mens en dier. Ook wil meer dan 95% van de mensen meer vogels en dieren in hun tuin. Mensen vallen de schellen van de ogen als ze horen dat ze de tuin beter niet 'winterklaar' kunnen maken. Voor de vogels is het namelijk beter dat er blad blijft liggen. Torretjes en kevers vinden er beschutting, dus dat sluit beter aan bij het natuurlijke gedrag van vogels dan vetbolletjes en voedertafels. De laatste vijf jaar is de slogan bij Intratuin dan ook, tegel eruit, plant er in. Bomen filteren fijnstof; water en groen geven verkoeling en minder hittestress in de zomer. Alle tuinen in Nederland beslaan samen een oppervlakte ter grootte van bijna 44.000 voetbalvelden. Dat is Nationaal Park De Hoge Veluwe, de Biesbosch en de Oostvaardersplassen bij elkaar opgeteld. 40% daarvan is betegeld. Overwinterende vogels als merel, koolmees en pimpelmees hebben direct baat bij vergroening. Misschien gaan nu buiten de tuinen broedende vogels als roodborst, vink, winterkoninkje en groenling meer op beschutte plekken in tuinen nesten bouwen en eieren leggen. [VK, 28/3/18]

◆ Kwispelende Kantoorgenoot

Chapstick is een Portugese hond die al vierenhalf jaar bij Pfizer woont, een farmaceutisch bedrijf in Capelle aan den IJssel. Zes jaar geleden besloten medewerkers van de afdeling consumentengezondheidszorg samen een hond te nemen. Een kantoord hond leidt tot een verbeterde werksfeer en tot een lager ziekteverzuim. Een dier vermindert de stress. Het kijken naar een hond verzet de gedachten en geeft een prettig gevoel. De kantoord hond is een goed excuus om even een frisse neus te halen. En ook de kantoord hond profiteert van alle aandacht op de werkplek. Bij mensen daalt de bloeddruk vooral als hun hond bij hen is terwijl ze bezig zijn met veeleisende zaken. Hoewel bij Pfizer de hele afdeling zich over de kantoord hond ontfermt is er een echte baas met wie Chapstick s'avonds naar huis gaat. "Het is onze beste collega, maar hij krijgt geen vakantiedagen en geen salaris", grapt een van de medewerkers. [VK, 10/4/18]

◆ MOEDERMANNEN - *Blaaskaak*

Darwin's bekbroeder is een kikker in Zuid-Amerika. Het vrouwtje legt de eieren en vertrekt, het mannetje bewaakt ze. Zodra ze beginnen te bewegen, stopt hij ze in zijn kwaakblaas, de uittrekbare ruimte onder zijn bek. Daar groeien ze dankzij voedingstoffen die de blaas uitscheidt. Het kroost verblijft 2 maanden in de vader. Zodra de kinderen op een echte kikker lijken, met poten en al, braakt de bekbroeder ze uit. De capaciteit van deze interne crèche is wel beperkt, waardoor deze kikker niet zo veel eitjes legt als veel andere soorten. Maar de methode levert wel veel levend nageslacht op. [Quest Mei 2018]

◆ Haaidanseres

Cristina duikt al 24 jaar met haaien in de Bahama's. Ze kent elke haai van naam. Voor haar zijn de haaien haar familie geworden, haar vrienden. Door haar interactie met en aanraking van de haaien, biedt ze de wereld een heel andere energie dan die doorgaans de haaien omringt. Voor Cristina voelt de waterige wereld met deze haaien als haar echte thuis. Inmiddels is zij een activiste die strijdt voor de eer en waardigheid van haaien. In een rubberen duikpak met beschermend vest, van metalen ringetjes die in elkaar zijn geklonken of gesmeed (maliën kolder) is Cristina voldoende gepantserd. Door dit pantser kan de barrière tussen haar en de haaien wegvallen. Net zoals bergbeklimmers een veiligheidsvest dragen, trekt zij haar ijzeren vest aan als ze de haaien gaat voeren. Ze is in al die jaren, dat ze midden tussen de haaien staat met haar voedsel, nog nooit gebeten. Dankzij het pak kan ze de haaien dichtbij laten komen. Naarmate de haai haar meer vertrouwt, zwemt deze meestal eerst naar haar maagstreek en vandaar laten ze hun hoofd zachtjes op haar schoot zakken. Dan kan ze de haai rustig in de ogen kijken, aaien, terwijl ze hun gewicht voelt en het ritme van hun ademhaling. En ze kan de littekens bestuderen op hun huid, de kleur en vorm van hun vinnen. Cristina is bekend geworden met haar tedere kus op de kop van een haai. Dit heeft ze kunnen bereiken door jaar in jaar uit naar dezelfde plek te gaan en het zelfde gedrag te tonen naar deze dieren. Sommige haaien kent ze al meer dan 10 jaar. Op een na zijn alle haaien vrouwtjes. Door haar regelmatige en langdurige aanwezigheid op de plek waar de haaien verzamelen, heeft ze een speciale band met hen gebouwd. In haar aanwezigheid zijn de haaien in een zodanige ontspannen staat, dat ze als het ware haar speciale dans met hen kan doen op de bodem van de oceaan. Vandaar dat Cristina door haar vele bewonderaars de haaidanseres wordt genoemd. [2016-2018 <http://www.realclearlife.com>]

◆ MOEDERMANNEN- *Keizerspinguïns*

De mannelijke keizerspinguïn op Antarctica heeft heel wat papadagen. Hij broedt bij temperaturen tot min 60 graden het ei uit, terwijl het vrouwtje is vertrokken. Niet uit luxe, ze is na het leggen van het ei zo uitgemergeld, dat ze moet aansterken op zee. Ze keert pas 2 maanden later terug als het kuiken geboren wordt. Het mannetje kan zich in de tussentijd nauwelijks bewegen, want het ei is al na enkele minuten in de ijsskoude buitenlucht ten dode opgeschreven. Pas als het vrouwtje terugkeert kan vader zelf weer een visje gaan halen. Komt moeder te laat, dan voert het mannetje een soort melk aan het kind. Een klier in de slokdarm produceert dit eiwitrijke goedje. Tijdens het broeden kan hij zo'n 20 kilo afvallen, waardoor zijn gewicht halveert. Zodra het vrouwtje op krachten is gekomen keert ze terug. Vanaf dan zorgen de ouders samen voor hun kroost. De winterse zuidpool is een ruige kinderkamer. Maar voor roofdieren hoeven de kleintjes hier dan weer niet bang te zijn. [Quest Mei 2018]

◆ MOEDERMANNEN- *Nandoe*

De Zuid-Amerikaanse loopvogel de nandoe is een betere vader dan echtgenoot. Hij paart met soms wel tien vrouwtjes. Die leggen allemaal hun eitjes in een nest dat het mannetje zelf gebouwd heeft. De vrouwtjes zijn hierna niet meer nodig, zij gaan op zoek naar een volgende man en plek om hun ei kwijt te kunnen. Vader broedt de eieren zelf uit. Liggen er veel eieren in het nest, dan offert de nandoe er soms een paar op. Hij legt ze dan buiten het nest om eierrovers bij het nest zelf weg te houden. Na het uitbroeden let hij nog een half jaar op de kleintjes, tot ze helemaal op eigen steltenbenen staan. [Quest Mei 2018]

GOUDEN RAND KRANT - FAUNA - MEI 2018

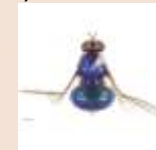
◆ Vliegensvlug

De meeste mensen denken bij vliegen vooral aan een irritant bromgeluid. Je kunt niet ontsnappen aan de vlieg. Er zijn meer dan 159.000 soorten beschreven door onderzoekers en ze omvatten 10 tot 15% van alle bekende dieren op Aarde. Maar entomoloog Bryan Lessard ziet veel redenen om de vlieg te respecteren. Zonder vliegen geen chocolade. Het is de vlieg die de bloem van de cocoa plant bestuift. Wereldwijd wordt naar schatting 98 miljard Amerikaanse dollars per jaar verdiend aan chocoladeproductie.

Een van de meest iconische planten van Australië, de eucalyptus (houtindustrie) en theebomen (tegen griep en koorts), worden door verschillende vliegsoorten bestoven.

Vliegen zijn tweevleugelig en mede dankzij de aerodynamische tegenbalans vliegensvlug, met topsnelheden van bijna 90 km per uur. Sneller dan de snelste mens ooit heeft gerend.

Sommige vliegen zien er wonderschoon uit, zoals de paars opaalkleurige soldaatvlieg uit Australië, Queensland. (*Lecomomyia notha soldier fly*)

Vliegenlarven zijn enorm geneeskrachtig bij bijv. bepaalde wondbehandeling (diabetische zweren). De larven eten het geïnfecteerde weefsel en maken de wond goed schoon.

Vliegen zijn geweldig goed in het composteren van organisch afval. Zonder vliegen zouden onze straten en parken vol liggen met dode dieren, rottende bladeren en houtblokken, en niet te vergeten hondenpoep.

[ideas.ted.com, 17/5/17]